

Musik med mening

– et livslangt arbejde med børn og musik

skrevet af Erik Lyhne

BIOGRAFIER:

Musik med mening er en helt ny bog, der fortæller om arbejdet med børn og musik gennem en menneske alder. - Astrid Gøssel, Bernhard Christensen og Jytte Rahbek Schmidt.

Astrid Gøssel startede allerede i 1920'erne med dette arbejde som siden har haft en stor betydning for at vi i Danmark i mange år var førende i fht. arbejdet med børns egen kultur. Mange mennesker og kulturpersonligheder var med i starten af dette arbejde:

Astrid Gøssel havde skrevet en række artikler om børns musikalske udfoldelser, så Bernhard Christensen, Sven Møller Kristensen, Herman D. Koppel og Aksel Schiøtz meldte sig til en privat studiekreds hos Astrid Gøssel.

Astrid Gøssel, Bernhard Christensen og Jytte Rahbek Schmidt skildres på hver deres måde i denne bog. De har alle tre haft stor betydning for arbejdet med børn og musik – både i skoler, på institutioner og andre steder, hvor man arbejder med børn. De har hele deres liv på forskellig vis været optaget af at udvide musikbegrebet og ændre synet på børns musikopfattelse. Nogle har vægtet spontansang – andre improvisation. De har på hver deres måde været med til at kæmpe for en synliggørelse og anerkendelse af den rytmiske musik og af, at børn kan noget selv, og at børns egne musiske evner kan stå i centrum for det musiske arbejde.

Astrid Gøssel (1891 – 1975)

Astrid Gøssel startede allerede i slutningen af 1920'erne med at arbejde med børn og musik, men allerede som 4 årig blev dette arbejdsfelt grundlagt, for som hendes datter Gerd Gøssel fortæller:

"Da hun var 4 år modtog hun besøg af sin første spillelærerinde og gik i gang med sin undervisning. Som så mange andre børn kunne hun ikke fordrage at øve sig eller få rap over fingere, når hun selv komponerede. Det ville hun lave om på, når hun blev voksen, var hun klar over!"

I 20'erne etablerede hun sammen med andre kurser for børnehavelærerinder og arbejdede her bl.a. med børns egen musikalitet. Et område hun senere både undersøgte og skrev meget om. Så tidligt som i 1938 udgav hun bogen "Børnehaven Synger". I forordet til denne bog skriver hun:

"Det er første Gang, der udgives original Barnesang til Brug i Børnehaven. Sangene er komponerede af Børnehavebørn og lidt større Børn, og det samme gælder Teksterne.

.....

Disse Sange udgives for at vise Eks. paa den originale Barnesang, som den er fremme i flere Børnehaver, og i Haab om at vække Interesse for Barnets Sang i videre Kredse."

Set i både nordisk og europæisk sammenhæng kender man ikke dette udgangspunkt for arbejdet med børn og musik ret mange andre steder. Det var et unikt arbejde Astrid Gøssel startede for mange år siden.

Astrid Gøssel var i 'stadig bevægelse', og hendes arbejdsfelt udviklede sig gennem de mange år hun var aktiv. I nærværende bog er det primært starten af Astrid Gøssels arbejde, der er repræsenteret ved fem artikler, som på hver deres måde beskriver tanker og holdninger til arbejdet med børn og musik. Artiklerne indeholder Astrids Gøssels fundament for en helhedsopfattelse af børnene, og hun fortæller om udgangspunktet for sit arbejde:

"Men udover en ren musikalsk Opdragelse maa de frie Musikpædagoger tillige se deres Opgave under en større Horisont, idet de kalder paa Barnets skabende Kræfter, Kræfter, som Musikken har fælles med andre retninger i Opdragelsen, og Kræfter som har deres Udspring i Barnets Natur. Musikopdragelsen mødes derfor i samme Skæringspunkt som alle andre Retninger i Pædagogikken – i Maalet: at realisere det harmoniske Barn gennem dets Selvvirksomhed".

(Astrid Gøssel: in Den Frie Skole nr. 12, 1929)

I disse artikler tager Astrid Gøssel også fat i emner som noder eller ej, barnets møde med musikken som en teknisk disciplin eller som levende musik og om barnets musiske udtryksformer,

der forsvinder, hvis de ikke stimuleres.

Artiklen "Børn og Musik" fra bogen " Alt om børn" rummer således mange beskrivelser og tanker, der efter min mening stadigvæk er relevante og uden videre kan bruges i arbejdet med børn og musik i dagens Danmark.

Artiklerne viser, at Astrid Gøssels tanker ikke er bundet til en bestemt tidsepoke. Dette hænger efter min mening sammen med, at Astrid Gøssels udgangspunkt er børnene og deres egen kultur. Børn over hele verden hopper haltehop, galophop, gadedrengehøp og synger spontansange. Det forandrer sig ikke. Det, der forandrer sig, er det omgivende samfund, og naturligvis påvirkes børnene af denne forandring. Det ses tydeligt i deres spontansange, som de fremstår i dag. De påvirkes af radio, tv, film, reklamer og tidens melodier. Princippet for spontansang er det samme, som det var i 1920'erne og 1930'erne. For at gøre Gøssels tanker dagsaktuelle skal man sætte dem ind i vores tidsramme.

Bernhard Christensen(1906)

Bernhard Christensen kom tidligt i forbindelse med Astrid Gøssel og deltog i en studiekreds, som foruden Astrid Gøssel også talte personer som Sven Møller Kristensen, Aksel Schiøtz og Herman D. Koppel. I forbindelse med denne studiekreds blev der i 1935 oprettet to jazz-skoler. Jazz musikken var i begyndelsen af Bernhard Christensens arbejde meget central. Allerede i begyndelsen af 30'erne havde han komponeret "'De 24 timer" skrevet for gymnasieungdommen og "Skolen på hovedet" for folkeskolebørn. Værkernes sigte var både pædagogisk og kulturkritisk og beregnet til jazzpædagogisk arbejde med amatører. Værkerne vakte stor opmærksomhed i forbindelse med udgivelsen, og mange etablerede kunstnere tog afstand fra brug af jazzmusik.

Bernhard Christensen var i 1950 med i kredsen, der oprettede Den Lille Skole i Gladsaxe.

Mange kalder Bernhard Christensen for jazz-pædagog, men et studie af hans sange for børn viser, at han senere bruger mange forskellige rytmiske genrer. Så i arbejdet med børn og musik er det den rytmiske musik i bred forstand, der har stået i centrum for Bernhard Christensens arbejde.

Bernhard Christensens arbejde med børn beskrives af to tidligere elever Sus Hauch og Søren Hedegaard, der begge har gået på Den Lille Skole i Gladsaxe fra slutningen af 1950'erne. De fortæller om, hvilken betydning mødet med skolens "pædagogik" og i særdeleshed med Bernhard Christensen har haft for dem. Sus Hauch og Søren Hedegaard fortæller også om, hvordan de efter endt skolegang fortsat har arbejdet sammen med Bernhard Christensen.

"Bernhards Rytmiske Konservatorium" kaldte kursisterne det længevarende kursus, som Bernhard Christensen afholdt i 1960'erne. En af kursisterne var Leif Falk, der senere i mange år har været lærer på Århus Friskole. Leif Falk fortæller om sit møde med Bernhard Christensen og om, hvilken betydning det har haft for hans videre arbejde med børn og musik.

At sætte sig spor! Selv om årene er gået, står oplevelserne og inspirationen lysende klar for Sus Hauch, Søren Hedegaard og Leif Falk.

Jytte Rahbek Schmidt (1919)

Jytte Rahbek Schmidt har også en meget klar erindring om mødet med Astrid Gøssel og Bernhard Christensen. Jytte Rahbek Schmidt stiftede allerede i sin skoletid bekendtskab med "De 24 timer" og blev meget begejstret for disse sange. Senere mødte hun Astrid Gøssel, som hun begyndte at gå til undervisning hos i midten af 1930'erne. Sideløbende blev Jytte Rahbek Schmidt optaget som guitarist og sanger i en af de amatørgrupper Bernhard Christensen havde startet. Dette blev starten til et livslangt arbejde med børn og musik. Jytte Rahbek Schmidt vikarierede for Astrid Gøssel på Kursus for Småbørnspædagoger i begyndelsen af 1940'erne. Hun var med til at starte Århus Friskole og arbejdede i mange år på Den Børnepsykiatriske Klinik i Århus og Social-pædagogisk Børnehaveseminarium.

Jytte Rahbek Schmidts arbejde er foregået i spændingsfeltet mellem traditionel og utraditionel musik. I sin opvækst mødte hun den klassiske musik og senere i ungdommen den rytmiske musik. I dette felt har Jytte Rahbek Schmidt arbejdet med at forfine og udvikle arbejdet med børn og musik.

I midten af 1920'erne, da Jytte Rahbek Schmidt startede i folkeskolen, var det under de såkaldte "Vanløseforsøg". Hun erindrer fra undervisningen:

"Vi havde akvarier med små fisk og blomster. Vi tegnede fisk og blomster, og vores lærer fortalte os, hvad de hed, og hvordan de indgik i den øvrige natur. Forsøget var fyldt med ideer om at sprog, både det skriftlige og det mundtlige og indlæringen af alfabet og alt det nødvendige, man skulle lære, skulle hænge sammen med ens sanseoplevelser. Vi havde ikke et almindeligt pensum, men kunne f.eks. gå ud at se på damptromler, når en vej blev lavet og derefter tage hjem og på forskellige måder arbejde videre med det tema. Det var dengang en meget avanceret måde at ombryde skolen på. Det er det samme, der senere foregår på lilleskolerne, hvor det er kreativitet, oplevelse og evne til udtryk, man lægger vægt på. De kreative fag blev på en eller anden måde altid integreret i undervisningen."

Netop de kreative fags betydning har stået centralt for Jytte Rahbek Schmidts arbejde. Det har ikke altid været nemt, men Jytte Rahbek Schmidt har brændt for sagen og kæmpet for at synliggøre sit arbejde dels gennem det direkte arbejde med børnene og på uddannelserne, og dels gennem deltagelse i forskellige råd og udvalg, hvor hun har kæmpet for at sætte børnenes egen musikalitet på dagsordenen.

Jytte Rahbek Schmidt fortæller om sit lange liv med musik, og om den inspiration hun har fået i mødet med Astrid Gøssel og Bernhard Christensen.

Musik med mening er skrevet af Erik Lyhne

Musik med mening er udkommet på forlaget Lyren
lyren@lyren.dk samt www.lyren.dk
134 sider, rigt illustreret, indbundet, kr. **198,-**

Musik med mening er støttet af Litteraturrådet og Statens Musikråd